

ערכה של תורה ומלמדיה

1. משנה ג' - הלומד מחברו פרק אחד או הלכה אחת או פסוק אחד או דבור אחד או אפילו אות אחת, צריך לנהג בו כבוד, שכן מצינו בדוד מלך ישראל, שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד, קראו רבו אלופו ומידעו, שנאמר "ואתה אנוש כערכי אלופי ומידעי", והלא דברים קל וחומר, ומה דוד מלך ישראל שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד קראו רבו אלופו ומידעו, הלומד מחברו פרק אחד או הלכה אחת או פסוק אחד או דבור אחד או אפילו אות אחת על אחת כמה וכמה שצריך לנהג בו כבוד, ואין כבוד אלא תורה, שנאמר "כבוד חכמים ינחלו" ו"תמימים ינחלו טוב", ואין טוב אלא תורה שנאמר "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו":

2. תפארת ישראל - הלומד מחבירו פרק אחד - שיש בו כמה הלכות: או הלכה אחת - שיש בו כמה דברים: אפילו אות אחת - שבמשנה או במקרא, כגון ויו מוסיף על ענין ראשון.... **שכן מצינו** - מייתי רביה שלא תאמר דזה דוקא בקטן שלומד מגדול להכי קאמר שכן מצינו... דהמע"ה היה גדול בתורה ומופלא שבסנהדרין, דהרי הלכה כמותו בכל מקום, ...ואפ"ה קרא לאחיתופל רבו, א"כ אפילו גדול שלומד מקטן חויב גמור ולא חסידות הוא שיקראנו רבו, דאל"כ לא היה רשאי דהמע"ה לעשות כן דאסור לו למחול על כבודו. **אלא שני דברים בלבד** - שלא ללמוד יחידי, ושלא לכנס לביהמ"ד בקומה זקופה: **אלא שני דברים בלבד** - דכערכי משמע דשוה לו, ואח"כ קראו אלופו, אע"פ שלא למד ממנו רק דברים מעטים, ...**קראו רבו אלופו ומידעו** - דאלופו ר"ל רבי ואדוני: (אלופו אולפנא) **ותמימים ינחלו טוב** - זה סיפא מפסוק אחר, ...ותמימים [ר"ל תלמידים שהם תמימים] ינחלו טוב, ר"ל ילמדו מרבותיהם התורה שנקראה טוב, וכיון שזכו מרבותיהם דבר שעושה להם כבוד, כדמוכח מקרא קמא כבוד חכמים ינחלו, וגם זכו על ידן להיות רבו טוב שבעולם, כדמוכח מקרא בתרא, להכי צריכים ג"כ לנהוג כבוד במלמדיהם: **רע"ב - מידעי** - כמו אנשים חכמים נבונים וידועים...

3. כבוד התורה – כבוד החיים וערכם - הרב צבי יהודה קנין תורה

בדרך לימוד התורה שהורו לנו חז"ל, אנו עולים ממדרגת האדם הפרטי העוסק בתורה אל מדרגת הלימוד בחברה, ההתחברות בתורה, בישיבה. בלימוד תורה בציבור משתכלל לימודו של הפרט ומשתכללת התורה, עניינה של התורה משתכלל על ידי הלימוד בחברותא, מאחר שלא ניתנה התורה ליחידים מישראל, אלא לעם ישראל, לציבור: "ויחן שם ישראל נגד ההר" - כאיש אחד. עיקרה של תורה הוא ציבורי, כלל ישראלי: "אשר בחר בנו מכל העמים - ונתן לנו את תורתו".... דרך לימוד התורה הוא בהתחברות: 'קנה לך חבר', ואף הצלחת לימוד התורה קשורה בלימוד בציבור. ככל שמספר התלמידים רב יותר, ככל שהציבור גדול יותר, כן מתגלה עניינה של תורה: "ברוב עם הדרת מלך", וככל שההתחברות היא גדולה והדוקה יותר, כך אנו מכירים טוב יותר את מהותה האמיתית של התורה... שלמותה של תורה נוצרת מתוך התקשרות נשמות ישראל בלימוד התורה. כל אחד מאיתנו הריהו חלק אורגני ב'מכונה' התורנית הגדולה, בבניין החיים המגלה את קדושת ישראל ואת קדושת התורה... החיוב לנהיגת כבוד שייך לעצם עניינה של התורה, שהרי התורה מטבעה היא חברתית-ציבורית; נהיגת הכבוד עניינה בחברה

בלבד, ולא במציאות הפרטית שבין אדם לעצמו. האוירה של קדושת הציבור המקשיב לקול ה' ביחד מחייבת את היחס שבין רב לתלמיד ושבין אדם לחבירו. ההתחברות נגד ההר היא המחייבת את נהיגת הכבוד הרבנותית, והכבוד במובנו העמוק הרי הוא המשך מן "שבראנו לכבודו".

המקור לנהיגת כבוד בחבר הוא דוד המלך. על ידי האישים של עם ישראל מתגלה סדר החינוך וההדרכה לכלל. המקור הוא המלכות - הציבוריות הישראלית. במלכות מתגלה היצירה האלקית לעומת הבחירה הפרטית שלנו, ומתוך המלכות הישראלית מתגלה כבוד ישראל... דוד המלך הוא ראש הישיבה, שהיה מרביץ תורה ברבים. לדוד נפתחו שערים של תורה (שוח"ט תהלים כז). וממנו אנו למדים על דרך הכבוד ועל היחס הראוי בין לומדי התורה.

"ואתה אנוש כערכי" - מכאן אנו למדים על החיוב לנהוג כבוד בחברנו שהוא כערכנו. חברנו השווה לנו. אנו עוסקים כאן באדם הלומד מחברו, שאף על פי שאינו יודע תורה יותר ממנו, חייב הוא לנהוג בו כבוד.

4. כבוד התורה (חיים ערכיים) ולא כבוד עצמו - ברכות סג:

אמר ר' שמואל בר נחמני: מאי דכתיב מהי משמעות כתוב זה שנאמר "אם נבלת בהתנשא ואם זמות יד לפה" (משלי ל, לב) — כל המנבל עצמו על דברי תורה ושואל שאלות אף על פי שמביישים אותו בשל בורותו — סופו להתנשא. ואם מחמת בושה זמם פיו ואינו פותחו — סופו שיהיה יד לפה ולא יוכל לענות.

5. עין איה שם פרק ט סימן שמו' - הנשיאות והשררה צריכה שילוו עמה ההתנשאות והכבוד מפני תיקון העולם וצורך ההנהגה. אמנם ראוי להנהגה של נשיאות רק האיש שכ"כ ישרה נפשו בו, עד שאין הכבוד וההתנשאות אהובים לו מצד עצמם כ"א מצד תכליתם, לצורך המשרה שהוא עובד בה. ע"כ מי שמנבל* עצמו על דברי תורה, הראה שאין כבודו השוב בעיניו כ"א התכלית, התורה, עליו אנו בטוחים שאם גם יתנשא תהי' ההתנשאות שלו רק כפי המדה הנצרכת אל משרתו ותיקון הציבור, ע"כ רק הוא ראוי להתנשא. ויסוד הדבר שעל-פי הראוי לתיקון העולם תסבב ההשגחה העליונה, שתבא ההתנשאות לאדם באופן שלא תשחית את נפשו, ומי שהרגיל עצמו בשפלות לשם תכלית נעלה, כהמנבל עצמו ע"ד תורה, גם לכשיתנשא לא תזוח דעתו עליו על-כן הוא יוכל לקבל התנשאות וכבוד.

*רמב"ם הלכות לולב ח טו-טז' - השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה (מכבד תורה) ובאהבת האל שצוה בהן. עבודה גדולה היא. וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב. וכל המגיס דעתו וחולק כבוד לעצמו ומתכבד בעיניו במקומות אלו חוטא ושוטה. ועל זה הזהיר שלמה ואמר אל תתהדר לפני מלך. וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו הוא הגדול המכובד העובד מאהבה. וכן דוד מלך ישראל אמר ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני. ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה' שנאמר והמלך דוד מפזז ומכרכר לפני ה' וגו': סליקו להו הלכות לולב, שבח לבוחן כליות ולב.